

קדשא בריך הוא, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה פי ביצחק יקרא לך זרע, ולא בישמעאל. מה כתוב אחר כך? ותלך ותתע במדבר באר שבע.

השלמה מההשמטות (סימן יט)

וישכם אברהם בבקר וכו' רפי ברוקא אמר, מהו שם על שכמה אלא שהזהירה על עול האמונה ולעמוד במה שהיתה בתחילה כתיב הכא שם על שכמה וכתוב התם (שמות ט"ו) שם שם לו חק ומשפט. מה להלן על השכינה, אף חק ומשפט. מה עשתה כיון שראתה עצמה יוצאת מרשותו של אברהם, חזרה לקלוקלה, שכתוב (בראשית כא) ותלך ותתע. מה זה ותתע? שתעתעה אחר עבודה זרה וגלולי בית אביה. כתוב כאן ותתע, וכתוב שם (ירמיה י') הכול המה מעשה תעתעים: (עד כאן מההשמטות)

כתיב הכא ותתע וכתוב התם (ירמיה י') הכול המה מעשה תעתועים. וקדשא בריך הוא בגינייה דאברהם לא שביק. לה ולברה. תא חזי, בקדמיתא כד אזלת מקמה דשרה מה כתיב פי שמע יי אל ענייך. והשתא דטעאת בתר פוכבים ומזלות אף על גב דכתיב ותשא את קולה ותבך. מה כתיב פי שמע אלהים אל קול הנער. ולא כתיב פי שמע אלהים את קולך.

באשר הוא שם. הא אוקמוה דלאו בר עונשא הוא לגבי בי דינא דלעילא, דהא בי דינא דלתתא ענשין מתליסר שנין ולעילא, ובי דינא דלעילא מעשרים שנין ולהלאה. ואף על גב דחייבא הוה, לאו בר עונשא איהו. והא אוקמוה, ודא הוא דכתיב באשר הוא שם.

שרה שמע בקלה פי ביצחק יקרא לך זרע, ולא בישמעאל. מה כתוב אחר כך? ותלך ותתע במדבר באר שבע.

השלמה מההשמטות (סימן יט)

וישכם אברהם בבקר וגומר (בראשית כא). רפי ברוקא אמר, מה זה שם על שכמה? אלא שהזהירה על עול האמונה ולעמוד במה שהיתה בתחילה. כתוב כאן שם על שכמה, וכתוב שם (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט. מה להלן על השכינה, אף כאן על השכינה. מה עשתה? כיון שראתה עצמה יוצאת מרשותו של אברהם, חזרה לקלוקלה, שכתוב (בראשית כא) ותלך ותתע. מה זה ותתע? שתעתעה אחר עבודה זרה וגלולי בית אביה. כתוב כאן ותתע, וכתוב שם (ירמיה י') הכול המה מעשה תעתעים: ע"כ מההשמטות.

כתוב כאן ותתע, וכתוב שם (ירמיה י') הכול המה מעשה תעתעים. והקדוש ברוך הוא בגלל אברהם לא עזב אותה ואת בנה.

בא ראה, בהתחלה פשהלכה מלפני שרה מה כתוב? פי שמע ה' אל עניך. וכאן שטעתה אחר פוכבים ומזלות, אף על גב שכתוב ותשא את קלה ותבך, מה כתוב? פי שמע אלהים אל קול הנער, ולא כתוב פי שמע אלהים את קולך.

באשר הוא שם, הרי פרושה שלא בר ענש הוא אצל בית הדין שלמעלה, שהרי בית דין של מטה מענישים משלש עשרה שנה ומעלה, ובית של של מעלה מעשרים שנה ומעלה, ואף על גב שהיה רשע, אינו בן ענש. והרי פרושה, וזהו שכתוב באשר הוא שם.

אמר רבי אלעזר אי הכי מאן דאסתלק מעלמא עד לא מטון יומוי לעשרין שנין, מאן אתר אתענש, בגין דהא מתליסר שנין ולתתא לאו בר עונשא איהו אלא בחטאי דאבוי. אבל מתליסר שנין ולעילא מהו, אמר ליה קדשא ברין הוא חס עליה דלימות זכאי (ולא לימות חייב) ויהיב ליה אגר טב בהוא עלמא, ולא לימות חייב דיתענש בההוא עלמא ואוקמוה.

אמר ליה אי חייבא הוא ולא מטון יומוי (ד) קיט ע"א) לעשרין שנין מהו כיון דאסתלק מעלמא במאי הוא עונשיה. אמר ליה בדא אתקיים (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. דכד עונשא נחית לעלמא איהו (דינא) אערע בלא כונה לעילא ותתא בההוא מחבלא ויתענש כד לא אשגחו עליה מלעילא.

ועריה פתיב, (משלי ה) עוונותיו ילכדנו את הרשע. א"ת לאסגאה מאן דלא מטון יומוי לאתענשא. עוונותיו ילכדנו (את הרשע) ולא בי דינא דלעילא, ובחבלי חטאתו יתמך ולא בי דינא דלתתא. בגין כך פתיב פי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם.

רבי שמעון פתח ואמר, (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב מלא בוא"ו אמאי. אלא בתרין סטרין איהו (אניו). רזא דחכמתא חדא. דאיהו רזא דרגא דחכמתא. אתר דשרי ביה יעקב. אבל האי קרא על גלותא דישראל אתמר, דכד אנון גו גלותא, ההוא זמנא דיתפקדון (ביה יעקב) יתפקדון ברזא דוא"ו. ואיהו באלף שתיתאה.

ופקידה ברזא דוא"ו שית רגעי ופלא עידן. ובזמנא דשתין שנין לעבורא דדשא

אמר רבי אלעזר, אם כך, מי שמסתלק מהעולם בטרם הגיעו ימיו לעשרים שנה, מאיזה מקום נענש, משום שהרי משלש עשרה שנים ומטה אינו בר עונשים אלא בחטאי אביו, אבל משלש עשרה ומעלה מהו? אמר לו, הקדוש ברוך הוא חס עליו שימות זכאי (ולא ימות חייב), ונותן לו שכר טוב בעולם ההוא, ולא ימות חייב שינענש באותו עולם, ובארוה.

אמר לו, אם אינו חייב ולא הגיעו ימיו לעשרים שנה, כיון שהסתלק מהעולם במה הוא ענשו? אמר לו, בזה מתקיים, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. שכשענש יורד לעולם, הוא (הדין) פוגע בלי כונה למעלה ולמטה באותו משחית, וינענש פשלא משגיחים עליו מלמעלה.

ועריו פתוב (שם ה) עוונותיו ילכדנו את הרשע. את - לרבות מי שלא הגיעו ימיו להענש. עוונותיו ילכדנו (את הרשע), ולא בית הדין שלמעלה. ובחבלי חטאתו יתמך, ולא בית דין שלמטה. לכן פתוב פי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם.

רבי שמעון פתח ואמר, (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב. מלא בוא"ו למה? אלא בשני צדדים הוא [הם]. סוד של חכמה אחד. שהוא הסוד של דרגה של חכמה, המקום ששורה בו יעקב. אבל פסוק זה נאמר על הגלות של ישראל. שכשהם בתוך הגלות, אותו זמן שיפקדו [ו] יעקב, הם יפקדו בסוד של וא"ו, והוא באלף הששי.

ופקידה בסוד של וא"ו ששה רגעים וחצי זמן. ובזמן של ששים שנים לברית הדלת באלף

בְּאֵלֶיךָ שְׁתִּיתָאָה יָקִים אֱלֹהִי שְׁמִיא פְּקִידוֹ
לְבִרְתִּיָּה דִיעֶקֶב. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא עַד דִּיְהֵא לָהּ
זְכִירָה שִׁית שְׁנִין וּפְלָגָא. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא שִׁית
שְׁנִין אַחְרָנִין וְאַנּוּן שְׁבַעִין (ותלת) וּתְרִין וּפְלָגָא.
בְּשִׁיתִין וְשִׁית יִתְגְּלִי מְלָפָא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא
דְּגָלִיל, וְכַד פְּכָבָא דְבַסְטָר מְזַרְחָא
יְבַלַע שְׁבַע פְּכָבֵי מַסְטָר צְפוּן, וְשְׁלֵהוּבָא
דְּאַשָּׁא אוּכְמָא תְּהֵא תְּלִיא בְּרַקִיעָא שִׁיתִין
יוֹמִין, וְקָרְבִין יִתְעָרוּן בְּעֵלְמָא לְסַטָר צְפוּן,
וּתְרִין מְלָכִין יִפְלוּן בְּאַנּוּן קָרְבִין.

וַיִּזְדַּהֲבוּן קְלָהוּן עַמְמֵיָא עַל בְּרִיתִיָּה דִיעֶקֶב
לְאַדְחִיָּא לָהּ (לזו) מְעֵלְמָא. וְעַל

הַהוּא זְמַנָּא כְּתִיב (וְהִיחָה) (ירמיה ל) וְעַת צָרָה הִיא
לִיעֶקֶב וּמִמְנָה יִשְׁעַ וּכְדִין יִסְתִּימוּן נַפְשֵׁין
מִגּוּפָא וּבְעֵינֵין לְאַתְחַדְשָׁא, וְסִימְנִיה (כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית
יעֶקֶב הַבָּאָה מִצְרִימָה שְׁבָעִים וּפְתִיב) (בראשית מו) כָּל הַנֶּפֶשׁ
הַבָּאָה לִיעֶקֶב מִצְרִימָה וְגו', כָּל נַפְשׁ שְׁשִׁים
וְשֵׁשׁ.

בְּשַׁבְּעִין וּתְלַת כָּל מְלָכֵי עֵלְמָא יִתְפַּנְשׁוּן לְגוּ
קְרָתָא רַבְתָּא דְרוּמֵי, וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא יִתְעַרַּר עַלִּיהוּ אִשָּׁא וּבְרָדָא וְאַבְנֵי
אַלְגָּבִישׁ וְיִתְאַבְדּוּן מְעֵלְמָא, בַּר אַנּוּן מְלָכִין
דְּלֵא יִמְטוּן לְתַמּוּן וְיִהְדְּרוּן לְאַגְחָא קָרְבִין
אַחְרָנִין. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא מְלָפָא מְשִׁיחָא יִתְעַרַּר
בְּכָל עֵלְמָא, וְיִתְפַּנְשׁוּן עַמִּיָּה פְּמָה עַמִּין וְכַמָּה
חִזְיָלִין מְכָל סִיפֵי עֵלְמָא, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִתְפַּנְשׁוּן בְּכָל אַנּוּן אַתְרֵי.

עַד דְּאַשְׁתַּלִּימוּ אַנּוּן שְׁנִין לְמָאָה, פְּדִין וְא"ו
יִתְחַבֵּר בְּה"א, וּכְדִין (ישעיה טו) וְהִבִּיאוּ אֶת
כָּל אַחֲיֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיְי וְגו'. וּבְנֵי
יִשְׁמַעֵאל (יִשְׂרָאֵל) זְמִינִין בְּהֵהוּא זְמַנָּא לְאַתְעָרָא
(עליהו) עַם כָּל עַמִּין דְּעֵלְמָא לְמִיתֵי עַל יְרוּשָׁלַם
דְּכְתִיב, (זכריה יד) וְאַסְפְּתִי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל

הַשְּׁשִׁי, יָקִים אֱלֹהֵי הַשְּׁמַיִם
פְּקִידָה לְבֵית יַעֲקֹב. וּמַאוּתוּ זְמַן
עַד שְׁיִהְיֶה לָּהּ זְכִירָה - שֵׁשׁ שָׁנִים
וְחֻצֵי. וּמַאוּתוּ זְמַן שֵׁשׁ שָׁנִים
אַחֲרוֹת, וְהֵם שְׁבָעִים (וּשְׁלֹשׁ)
וּשְׁתַּיִם וְחֻצֵי.

בְּשִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ יִתְגַּלֶּה מְלָךְ
הַמְּשִׁיחַ בְּאַרְץ הַגָּלִיל, וְכּוֹכֵב
אַחַד בְּצַד מְזַרְחָא יְבַלַע שְׁבָעָה
כּוֹכָבִים מִצַּד צְפוּן, וְשְׁלֵהֲבַת אֵשׁ
שְׁחוּרָה תִּהְיֶה תְּלוּיָה בְּרַקִיעַ
שְׁשִׁים יוֹם, וְקָרְבוֹת יִתְעוֹרְרוּ
כְּעוֹלָם לְצַד צְפוּן, וְשְׁנֵי מְלָכִים
יִפְלוּ בְּאוֹתָם קָרְבוֹת.

וַיִּזְדַּהֲבוּ כָּל הָעַמִּים עַל בֵּית יַעֲקֹב
לְדַחוֹת אוֹתָהּ (אוֹתָם) מִהָעוֹלָם. וְעַל
אוֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב, (וְהִיחָה) (ירמיה ל)
וְעַת צָרָה הִיא לִיעֶקֶב וּמִמְנָה
יִשְׁעַ, וְאַזּוּ יִסְתִּימוּן הַנֶּפְשׁוֹת
מִהַגּוֹף וְרוּצִים לְהַתְחַדֵּשׁ, וְסִימֵן
לְדָבָר - (כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרִימָה
שְׁבָעִים, וְכְתוּב) (בראשית מו) כָּל הַנֶּפֶשׁ
הַבָּאָה לִיעֶקֶב מִצְרִימָה וְגו', כָּל
נַפְשׁ שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ.

בְּשַׁבְּעִים וְשֵׁשׁ כָּל מְלָכֵי הָעוֹלָם
יִתְפַּנְסוּ לְתוֹךְ הָעִיר הַגְּדוֹלָה שֶׁל
רוּמֵי, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִעוֹרֵר
עֲלֵיהֶם אֵשׁ וּכְרָד וְאַבְנֵי אֲלֻגְבִישׁ
וְיִאבְדּוּ מִהָעוֹלָם, פְּרִט לְאוֹתָם
מְלָכִים שְׁלֵא יִגִּיעוּ לְשֵׁם וְיִחְזְרוּ
לְעוֹרֵר קָרְבוֹת אַחֲרֵים. וּמַאוּתוּ
זְמַן מְלָךְ הַמְּשִׁיחַ יִתְעוֹרֵר בְּכָל
הָעוֹלָם, וְיִתְפַּנְסוּ עִמּוֹ כְּמָה עַמִּים
וְכַמָּה חִילוֹת מְכָל סוּפֵי הָעוֹלָם,
וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְפַּנְסוּ בְּכָל
אוֹתָם מְקוֹמוֹת.

עַד שְׁיִשְׁלְמוּ אוֹתָן שָׁנִים לְמָאָה.
אַזּוּ וְא"ו תִּתְחַבֵּר עִם ה"א, וְאַזּוּ
(ישעיה טו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אַחֲיֵיכֶם
מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיהוָה וְגו'. וּבְנֵי
יִשְׁמַעֵאל (יִשְׂרָאֵל) עֲתִידִים בְּאוֹתוֹ
זְמַן לְהַתְעוֹרֵר (עֲלֵיהֶם) עִם כָּל עַמֵּי
הָעוֹלָם לְבִיא עַל יְרוּשָׁלַם,
שְׁפָתוֹב (זכריה יד) וְאַסְפְּתִי אֶת כָּל

יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתִיב, (תהלים ב) יִתְיַצְבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל יְיָ וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתִיב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק יְיָ יִלְעַג לָמוֹ.

הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתוּב (תהלים ב) יִתְיַצְבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתוּב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג לָמוֹ.

לְבַתָּר וּא"ו זַעֲרָא יתַעַר לְאַתְחַפְרָא וּלְחַדְשָׁא נִשְׁמַתִּין דְּהוּו עֲתִיקִין בְּגִין לְחַדְתָּא עֲלֵמָא כְּמָה דְכְתִיב, (שם קד) יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו וּכְתִיב יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם לְאַתְחַפְרָא כְּדָקָא יְאוּת. יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו לְנַחֲתָא לֹון לְעֲלֵמָא וּלְמַהוּי כְּלַהוּן בְּרִיִין חַדְתִּין לְחַפְרָא עֲלֵמִין כְּלַהוּ כַּחַד.

אַחַר כֵּן וּא"ו קִטְנָה תַתְעוּרָר לְהַתְחַבֵּר וּלְחַדֵּשׁ נִשְׁמוֹת שְׁהִיוּ יִשְׁנוֹת כְּדִי לְחַדֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וּכְתוּב יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, לְהַתְחַבֵּר כְּרֵאוּי. יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו, לְהוֹרִיד אוֹתָם לְעוֹלָם, וְשִׁפְלָם יְהִיו בְּרִיּוֹת חַדְשוֹת לְחַבֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת יַחַד.

וּבְאִין אַנוּן כָּל אַנוּן דִּישְׁתַּאֲרוּן בְּעֲלֵמָא בְּסִיפֵי אֶלְף שְׁתִּיתָאָה לְמִיעֵל בְּשַׁבְתָּא, דְּהָא כְּדִין אִיהוּ יוֹמָא חַד לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי לְאַזְדוּוּגָא כְּדָקָא יְאוּת וּלְמַלְקֵט נִשְׁמַתִּין חַדְתִּין לְמַהוּי בְּעֲלֵמָא עִם אַנוּן דְּאִשְׁתַּאֲרוּ בְּקַדְמִיתָא דְכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֶר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם:

אֲשֶׁרֵיהֶם כָּל אוֹתָם שִׁישְׁאָרוּ בְּסוּף הָאֶלְף הַשְּׁשִׁי לְהַכְּנִס לְשַׁבְתָּא, שְׁהָרִי אֲזִי הוּא יוֹם אַחַד לְקַב"ה לְבַדוֹ, לְהַזְדוּג כְּרֵאוּי וּלְלַקֵּט נִשְׁמוֹת חַדְשוֹת שְׁהִיוּ בְּעוֹלָם עִם אוֹתָם שִׁישְׁאָרוּ כְּרֵאוּשׁוֹנָה, שֶׁכְּתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֶר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם.

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַנְּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וַאֲמַר (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכָל דְּרַגִּין כְּחַדָּא דָּא כְּדָא.

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַנְּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וַאֲמַר, (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. זֹהִי הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת יַחַד זֶה עִם זֶה.

צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אַנוּן שְׁלִיחַן דְּעַבְדֵי שְׁלִיחוּתָא (דף קיט ע"ב) בְּעֲלֵמָא דְלִיהוּי כְּלַהוּ מְסֻטְרָא דְרַחְמֵי וְלֹא לְהוּוּ מְסֻטְרָא דְדִינָא, בְּגִין דְּאִית מְאָרִי שְׁלִיחַן מְסֻטְרָא דְרַחְמֵי וּמְסֻטְרָא דְדִינָא קִשְׂיָא. אַנוּן שְׁלִיחַן דְּאִתִּין מְסֻטְרָא דְרַחְמֵי לֹא עַבְדֵי שְׁלִיחוּתָא דְדִינָא בְּעֲלֵמָא כְּלָל.

צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אוֹתָם הַשְּׁלִיחִים שְׁעוֹשִׂים שְׁלִיחוּת בְּעוֹלָם, שֶׁכָּלֵם יְהִיוּ בְּצַד הַרְחָמִים וְלֹא יְהִיוּ מְצַד הַדִּין, מְשׁוּם שֶׁיֵּשׁ בְּעַלֵי שְׁלִיחִים מְצַד הַרְחָמִים וּמְצַד הַדִּין הַקָּשָׁה. אוֹתָם שְׁלִיחִים שְׁבָאִים מְצַד הַרְחָמִים לֹא עוֹשִׂים שְׁלִיחוּת שֶׁל דִּין בְּעוֹלָם כְּלָל.

וְאִי תִימָא הָא מְלֹאכָא דְאַתְגְּלִי לִיה לְבַלְעָם הָא תְּנִינן שְׁלִיחָא דְרַחְמֵי הוּה וְאַתְהַפֵּךְ

וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה הַמְּלֹאךְ שֶׁהַתְּגָלָה לְבַלְעָם, הָרִי שְׁנִינוּ שְׁלִיחַ שֶׁל רַחְמִים וְהַתְּהַפֵּךְ לְדִין - לֹא! לְעוֹלָם לֹא מִשְׁתַּנֵּה. אֲלֵא